

2. Chen, X., & Dewaele, J.-M. (2021). "We are not amused": The appreciation of British humour by British and American English L1 users. *Language & Communication*, 79, 1–11. <https://doi.org/10.1016/j.langcom.2021.03.003>
3. Hutcheon, L. (1994). *Irony's edge: The theory and politics of irony*. Routledge.
4. Reddit (2023). *What are some typical British problems that people from other countries wouldn't understand?* [Online forum post]. r/AskABrit. https://www.reddit.com/r/AskABrit/comments/16hjoo/what_are_some_typical_british_problems_that/
5. Sperber, D., & Wilson, D. (1986). *Relevance: Communication and cognition*. Blackwell.

Шушур К. О.

*Київський національний університет технологій та дизайну
(Київ, Україна)*

Дзира І. Я.

*Київський національний університет технологій та дизайну
(м. Київ, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНОЇ АДАПТАЦІЇ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В РИЗЬКОМУ ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Вступ. У сучасну епоху глобалізації успішне професійне становлення фахівців текстильної галузі неможливе без глибокої інтеграції в міжнародний освітній і науковий простір.

Як студентка Київського національного університету технологій та дизайну, я пройшла річну програму академічної мобільності між КНУТД та Ризьким технічним університетом у Латвії (Кафедра моди та стилю, 2025). Цей рік став визначальним етапом мого професійного розвитку, адже сучасний ринок праці вимагає від майбутніх спеціалістів не лише ґрунтовних технічних знань, а й високої комунікативної гнучкості та здатності ефективно адаптуватися до нових культурних і академічних реалій. Мій досвід навчання в Ризькому технічному університеті дозволив комплексно проаналізувати особливості комунікативної адаптації студентів Київського національного університету технологій та дизайну до освітнього середовища Латвії. Метою запропонованої роботи є розгляд

основних стратегій та механізмів такої адаптації в академічному, професійному та соціокультурному вимірах.

Основний розділ. Важливим чинником успішної комунікативної адаптації стала системна інституційна підтримка Ризького технічного університету. З перших днів перебування в Латвії українські громадяни мають змогу долучитися до програми підтримки міжнародних студентів, у якій беруть участь студенти старших курсів, що вже мають значний досвід навчання в університеті та володіють спільною з іноземними студентами мовою.

У моєму випадку роль наставниці виконувала студентка з України, яка навчалася в Ризькому технічному університеті на повній денній формі здобуття вищої освіти. Такий формат горизонтального наставництва виявився потужним інструментом подолання первинного культурного шоку.

Наставники допомагають підопічним оперативно опанувати специфіку латвійської академічної системи, інфраструктуру кампусу, норми академічної етики та організацію навчального процесу. Завдяки цій підтримці новачки мають змогу вже протягом перших тижнів подолати початкову дезорієнтацію та плавно інтегруватися в освітнє середовище, заклавши надійний фундамент для подальшої комунікативної адаптації протягом усього року навчання.

Безпосереднім продовженням інституційної допомоги слугує інтенсивна комунікативна адаптація в англomовному науковому дискурсі (Vevere et al., 2017, 52). Навчання за спеціальністю «Технології одягу та текстилю» в Ризькому технічному університеті відбувалося виключно англійською мовою, що вимагало швидкої та глибокої трансформації моїх мовних компетенцій – від побутового спілкування до впевненого володіння англійською мовою для спеціальних цілей у технічній сфері (Кафедра моди та стилю, 2025).

Початкові труднощі з професійною термінологією в матеріалознавстві, дизайні та текстильній інженерії поступово зникали завдяки постійній взаємодії з викладачами та міжнародними одногрупниками протягом усього року.

Особливо цінним став мій активний внесок у семінари та наукові дискусії, зокрема з професорами Дрезденського технічного університету в межах міжнародної співпраці Ризького технічного університету та Дрезденського технічного університету, присвяченого інноваційним методам тривимірного сканування тіла для створення персоналізованого одягу. Цей досвід переконливо продемонстрував, що успішна комунікативна адаптація в англomовному академічному середовищі є ключовим чинником доступу до новітніх знань і ефективної професійної інтеграції.

Під час лабораторних занять вихідці з України активно працюють з новітнім обладнанням для дослідження наноматеріалів і «розумних» тканин, що потребує чіткої, точної технічної комунікації в багатонаціональних студентських командах.

Не менш важливим став візит на фабрику Lindström, де спілкування з інженерами дало змогу безпосередньо спостерігати практичне втілення теоретичних моделей у реальному виробничому середовищі відповідно до європейських стандартів автоматизації та якості.

Додатковим важливим елементом мого професійного розвитку стала вибіркова дисципліна «Інноваційний розвиток продукту та підприємництво». Особливістю курсу була постійна командна робота: на кожне заняття потрібно було виконувати домашнє завдання в групах. Найцікавішим аспектом стала можливість спостерігати за роботою різних команд, аналізувати їхній прогрес, а також розвиватися всередині своєї власної команди та вдосконалювати навички ефективної співпраці (Vevere et al., 2017, 46). Такий формат роботи з міжнародними студентами допомагає глибше усвідомити важливість правильного вибору команди, раціонального розподілу завдань і вміння працювати з людьми, які мають різні підходи до навчання.

Опанування дисципліни тривало два семестри, тому на другому семестрі склад студентів і наповнення груп суттєво змінилися. Це створило помітний

контраст і дало цінний досвід швидкої адаптації до нового колективу та налагодження ефективної взаємодії з новими партнерами. Протягом усього курсу викладач надавав чіткі інструкції та розгорнуту конструктивну оцінку виконаних завдань, що дозволяло своєчасно коригувати роботу та краще готуватися до підсумкового екзамену. Сам екзамен полягав у презентації всього проєкту, розробленого протягом обох семестрів.

Європейські університети традиційно високо цінують і активно підтримують студентське волонтерство. Під час перебування в Латвії саме через соціальні мережі Ризького технічного університету іноземні студенти дізнаються про можливості розвитку поза межами навчального процесу. Завдяки цьому моя соціокультурна комунікативна адаптація набула нового виміру через активну волонтерську діяльність в Erasmus Student Network Riga. Виконуючи роль волонтера та співорганізатора культурних заходів, я змогла перетворити потенційні комунікативні бар'єри на значний соціальний капітал.

Моя робота охоплювала підготовку книжкових клубів, «латвійських вечорів» і тематичних поїздок до міст Огре, Кемері та Валмієра. Ці заходи вимагали щоденної взаємодії з представниками різних національностей, що природно підвищувало рівень мовної компетентності та розвивало навички міжкультурної медіації протягом усього року (Кафедра моди та стилю, 2025).

Особливо значущим став мій внесок в організацію вечорів латиської мови, де завдяки ігровим методам і психологічній підтримці створювалося безпечне середовище для мовної практики. Хоча вивчення латиської мови не було обов'язковим в університеті для іноземних студентів, ця діяльність суттєво полегшила повсякденне спілкування та сприяла розвитку емпатії – важливої професійної якості в міжнародному середовищі (Shushura, Liubymova, 2025, 149).

Волонтерство в Erasmus Student Network Riga відкрило також додаткові можливості міжнародної мобільності. Завдяки цій діяльності я отримала шанс взяти участь у міжнародній конференції HOME²: Rethinking European Student

Accommodation for a Mobile Generation, яка проходила в Брюсселі на базі Європейського економічного і соціального комітету (Erasmus Student Network, Проєкт HOME², 2025).

Як представниця Erasmus Student Network Riga я активно долучилася до дискусій і здобула цінні практичні знання щодо ефективного інформування студентів Erasmus+ про пошук житла, особливості переїзду та способи уникнення типових труднощів. Конференція дозволила обмінятися досвідом з волонтерами з різних європейських країн, а також з представниками університетів Бельгії, Італії та Франції, значно розширивши моє розуміння національних підходів до студентського житла та комунікаційних стратегій у цій сфері.

Висновки. Таким чином, поєднання інституційної підтримки через програму наставництва від досвідчених студентів, поступової трансформації мовних компетенцій в академічному та професійному дискурсі, практико-орієнтованої комунікації в лабораторіях і на виробництві, а також активної соціокультурної залученості через волонтерство створює цілісний і ефективний механізм адаптації. Набуті вихідцями з України комунікативні навички та компетенції не лише забезпечують успішне проходження навчальної програми, а й закладають міцну основу для їхньої подальшої професійної діяльності на глобальному ринку текстильної галузі.

Цей досвід підкреслює, що системна підтримка комунікативної адаптації іноземних студентів є ключовим елементом ефективної міжнародної академічної мобільності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кафедра моди та стилю, Київський національний університет технологій та дизайну. (2025). *Міжнародна мобільність студентки кафедри моди та стилю як шлях до успіху*. <https://knutd.edu.ua/pod-ta-publkats/news/18102/>
2. Erasmus Student Network. (2025). *Подолання кризи студентського житла в Європі: висновки з переосмислення розміщення європейських студентів для мобільного покоління*. Проєкт HOME²). <https://www.thehomeproject.eu/#TacklingCrisis>

3. Shushura, K. & Liubymova, N. (2025). Dialogue of cultures in the European educational space: cultural and educational traditions of Ukraine and Latvia (С. Є. Дворянчикова, Упор.). У *Діалог культур у Європейському освітньому просторі: Матеріали X Міжнародної наукової конференції*, м. Київ, 09.05.2025 р. (с. 147–151). Київ: КНУТД.
4. Vevere, V., Resentini, C., Alfaya, M. G., & Mejuto, A. M. (2017). Cultural Adaptation of Erasmus Students in Latvia and Host University Responsibility. *Economics and Culture*, 14(2), 44–54.

Юферева О. В.

*Київський національний університет технологій та дизайну
(Київ, Україна)*

«СІРА» ЛІТЕРАТУРА ЯК ПИСЬМО ГУМАНІТАРНОЇ КАТАСТРОФИ: ДОКУМЕНТАЛЬНІ НАРАТИВИ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

У сучасному літературознавстві термін «сіра» література (grey literature) походить з інформаційних студій і означає тексти, що циркулюють поза каналами академічного чи комерційного видавництва. Класичне визначення поняття закріплене в документах Grey Literature International Steering Committee: це матеріали, створені урядовими структурами, академією, бізнесом чи окремими авторами, які не контролюються комерційними видавцями і мають обмежену дистрибуцію [3]. Сьогодні цей феномен здобуває глибшого осмислення у західному академічному дискурсі (К. М. Benzies [2], А. Paez [4], С. Pappas [5]), однак досі не висвітлюється в українському науковому просторі. У контексті воєн і катастроф «сіру» літературу розглядають як тексти свідчення: щоденники, польові записи, волонтерські звіти стають первинними документами. У такому розумінні вона перетинається з документальною літературою та етикою свідчення, але відрізняється від канонізованих творів тим, що не обов'язково проходить процес літературної обробки й інституційного визнання.

Відмінність та межі між документальною та «сірою» літературою також ще не є окресленими та відрефлектованими. Проте є очевидним, що «сіра» література характеризується слабкою інтенцією до цілісності та, так би мовити, анти-естетизацією, зокрема, обмеженим використанням тропів, іншим статусом